

המרדפים בסיירת "חרוב"

לעומת האכזבה מפעילות מארבי הבטן, סיפקו המרדפים תוצאות טובות יותר בלחימה במחבלים. "המרדף" היה צורת הקרב שהפתחה באותם ימים בבקעת הירדן ובאזורי ההר בשומרון ויהודה. רפול, מח"ט הבקעה, העמיד כעקרון ראשון, דוגמה אישית של מפקדים העומדים בראש הכוחות ומסתערים ראשונה. לא ניתן לנהל מרדף מחמ"ל, גם אם יהיה מצויד במיטב המפות, התצ"אות והקשר. על מפקד להיות בשטח לקרוא את הנתונים המשתנים בעיניו ולקבל החלטות, מתוך תצפית על המתרחש בזמן אמת. ממפקדי התעסוקה בקו דרש כוננות מיידית של צוותי המרדף, תוך הדגשת מקומם של המפקדים בראש הכוח בכל משימה. המפקדים שהובילו את המרדף היו הראשונים להסתער, וכך הלך ועלה מספר המפקדים הבכירים שנפגעו במרדפים, מה עוד שככל שחלף הזמן, השתפרה יכולת הלחימה של המחבלים ולא אחת השיבו באש והשליכו רימונים.

בשל תחלופת יחידות התעסוקה, בנה רפול את תפיסת המרדף על צוותי קרב קטנים, כשעל כל צוות מפקד מ"פ וקצינים נוספים. כל צוות מרדף כלל מקלע מא"ג, רנ"ט ומרגמה 52 מ"מ, בנוסף לנשקם האישי של הלוחמים.

כמות המפקדים שלקחו חלק במרדפים, לא נבעה רק מהרצון של המפקדים לקחת חלק בלחימה, כי אם גם מתוך הצורך לבנות את הלחימה על ניסיונם ורמתם המבצעית. סיירת "חרוב" שפעלה במרחב 12 חודשים בשנה, הכירה את השטח על בוריו, התמחתה בלחימה הזעירה והכירה את שיטות הפעולה של המחבלים ואורחותיהם יותר מכל יחידה אחרת הפכה לנדבך מרכזי בקרב על חסימת בקעת הירדן.

סגנו של רפאל איתן מח"ט הבקעה היה משה לוי שתיאר את גזרת הבקעה כ-"מרחב פרוץ וללא כל יכולת שליטה בחודשים הראשונים לאחר המלחמה".

"בשלב הראשון הצבנו תצפיות על גבעות השולטות על הירדן ואת הגאיות והוואדיות חסמנו בגדרות תיל, מוקשי נעל ומלכודים שלא סומנו בצורה מסודרת. גם שיטת המרדף הייתה בראשית דרכה והתבססה על יכולתם של הגששים הבדואים ומפקדם סאלח. את סיורי הבוקר ופתיחת הצירים, ביצעו חיילי סיירת "חרוב" עם הגששים כדי לגלות את עקבות החודרים ונתיב החדירה. לא היה לנו ניסיון רב וחוליות רבות הצליחו לחזור לגב ההר. רק בהמשך בסביבות מרץ 1968 התחלנו לבנות את קו גדר המערכת ע"פ תכנון של אריק רגב קצין האג"מ הפיקודי, והתחלנו ללמוד ולצבור ניסיון במרדפים."¹

צוותי המרדף של סיירת "חרוב" ויחידות התעסוקה, עמדו בכוננות מתמדת, במיוחד בשעות הבוקר המוקדמות עם פתיחת ובדיקת הצירים על ידי סיורי הבט"ש וצוותי הגששים. גילוי החדירה, נעשה לרוב, על ידי גששים, שבדקו את דרכי טשטוש והגדרות לאורך הגבול. משנתגלו עקבות כניסה, הופעלו הכוחות, שכללו את צוותי הכוננות מ"חרוב", וצוותי כוננות מרדף של כוחות התעסוקה שעמדו לרשות מפקדת חטיבת הבקעה. גודד החי"ר שבגזרתו נערך המרדף, הפעיל את מחלקת המרגמות 81 מ"מ ומחלקת התול"ר, על פי התפתחות האירוע. כמו כן, הועמדו בכוננות טנקים ומרגמות דגם ד', שהיו בתעסוקה. עם הפעלת נוהל מרדף, הועמדו כל הכוחות המצויים בקו בכוננות, וכוחות התעסוקה חסמו את כל צירי הרוחב והאורך בגזרה. צוותי המרדף ע"ג זחל"מים, נ"נים וג'יפים, קודמו לנקודת מפגש על ציר החדירה. לאותה נקודה קודמו גם המרגמות, התול"רים וכלים נוספים ע"פ הצורך. צוות חפ"ק המח"ט, כלל את קצין האג"מ או קמב"ץ החטיבה, קצין המודיעין, חוקרי שבויים דוברי ערבית, קצין הגששים, קצין ההנדסה וקצין הקשר החטיבתי. החפ"ק נבנה הן כחפ"ק רכוב והן כחפ"ק רגלי לתנועה בשטחים הקשים והתלולים של וואדיות מדבר יהודה. למפקד החטיבה הוקצה מסוק פיקוד שאפשר ניידות, תצפית ושליטה במרחב המרדף. מתחילת המרדפים, הרבה צה"ל להשתמש במסוקים, על פי הידע והניסיון שרכש הצבא הצרפתי בלחימה נגד ה-פ.ל.נ. באלג'יר והניסיון האמריקני בוואטנאם. צוותי גששים

¹ . ראיון עם רב אלוף (מיל) משה לוי ז"ל, 10.8.2005.

מאובטחים בכוח חי"ר הוקפצו לעומק השטח, לחיתוכי עומק ולבדיקת צירי הרוחב שהוכשרו במיוחד, לאיתור ומעקב אחרי תנועת המחבלים. צוותי החי"ר דולגו במסוקים, לעמדות תצפית, חסימות קרובות ורחוקות וסגירת מעגל סביב המחבלים.

המסוקים סייעו לא רק בניוד כוחות המרדף, כי אם בתצפית, ממסר וחילוץ נפגעים במידת הצורך. המסוקים שהיו חמושים במקלעים, שימשו גם ככוח אש נייד וזריז, וחסלו לא אחת מחבלים שהצליחו להימלט מזירת הקרב.

חוליית המחבלים החודרת, עשתה כל מאמץ להגיע לגב ההר מבעוד לילה. בדרך כלל, לא ניתן היה להשלים את המהלך והמחבלים נקלעו לאור יום. המחבלים חיפשו מסתור ומחסה ברכסי ההרים, בוואדיות התלולים ובמערות שמעל בקעת הירדן.

צוותי המרדף השתדלו לנוע תוך כדי תפיסת שטחים שולטים משני צידי הוואדיות ובחיפוי הדדי. הסריקה התבצעה תוך כדי תנועה ואש, כאשר הכוח יורה לעבר כל עצם חשוד. הלוחמים נשאו עימם רמוני יד רבים, ששימשו לטיהור מבנים וכוכים חשודים. באותם מקרים, בהן סרקו הכוחות מערות או כוכים, נאסרה הכניסה ולכל מערה וכך הושלך רימון או מטען. המעבר על פתחן של המערות, נעשה תוך חיפוי וירי, על ידי כוח רתק. היו מרדפים בהם השתמש הכוח בירי פצצות גז מדמיע, להוצאת המחבלים מהמערות והנקייה בהם הסתרו. באותם מקרים בהם זמן החצייה ומעבר המכשול התארך, מצאו המחבלים מסתור במטעים ובשטחים החקלאיים של בקעת הירדן, דבר שחייב את הכוחות לנוע בצורה מאובטחת בתוך השטח הסבוך. במידה והיה ניתן, השתדלו כוחות המרדף לכתר את המטען, ולנסות להכריע את הקרב מבלי להיכנס לשטח הסבוך. במקרים אלו הופעלו להביוורים, מתוך כוונה להדליק את הצמחיה ולאליץ את המחבלים לצאת מהפרדס ולהיכנע. מקרים בהם נסרקו מטעים ופרדסים חייבו משנה זהירות מפני התקלות פתע ממחבלים שמצאו מסתור ועמדת אש בין ענפי העץ, מעל הכוחות הסורקים. הכוח נע תוך תצפית וחיפוי לאגפים ולגובה צמרות העצים. תנועה בפרדסים ומטעים צפופים חייבה תרגולת ותאום מרבי, על מנת למנוע אירועי "אש בין כוחותינו".

בעיה שכיחה במרדף, הייתה התאום בין הכוחות הרבים שלקחו בו חלק. לכל צוות היה מכשיר קשר, רימוני עשן צבעוניים ואקדח זיקוקין. לעיתים נעזרו הכוחות גם בדגלונים לשם הזדהות. בעיית השליטה והתאום בין הכוחות בשטחים סבוכים ומבוטרים, גרמה לא פעם לירי על כוחותינו ולנפגעים מיותרים. רשתות הקשר בין המפקדות והכוחות הרבים שלקחו חלק במרדף, חייבו לימוד ושינוי בשל העומס הרב, במיוחד בשלב ההיתקלות. שלב ההיתקלות שהוא הקריטי בקרב, יצר עומס ואף שיתק לא פעם את יכולת השליטה של המפקד. בשל כך הופרדו רשתות הבט"ש הגזרתיות ונבנתה רשת מרדפים מיוחדת, סגורה, לכוח המרדף בלבד.

צוותי הקרב סרקו את הרכסים סביב ציר ההדירה, תוך תצפית ואש לעבר הוואדיות הסמוכים, כאשר הגששים נעים על עקבות המחבלים ומנסים לאתר את מקום המסתור. משהתגלו המחבלים, היו כוחות המרדף סוגרים את תא השטח ומציבים בעמדות אש, צוותי קרב שמנעו כל אפשרות לחמוק. חוקר שבויים שהתלווה לכוח, קרא ברמקול למחבלים להניח את נשקם ולהיכנע. לא ניתנה כל אפשרות לנהל משא ומתן ובמידה והמחבלים לא נכנעו מייד, פתחו הכוחות באש והחלו להסתער לעברם.

לעיתים, העדיף מפקד המרדף שלא להמתין לתול"ר או לטנק, ופתח בהסתערות עם כוחות החי"ר שברשותו מתוך חשש שהחושך היורד, יאפשר למחבלים להתחמק בחסות החשיכה. בחלק מהמרדפים, נתקלו הצוותים הסורקים במחבלים, התקלות פתע, שלא אפשרה כל שהות, אלא הסתערות וקרב אש צמוד. התקלות פתע בחוליית המחבלים, גרמה לנפגעים בקרב הכוח הסורק, וחייבה הכנסת כוחות לקרב לחילוצם. מיקום נכון של הרופא וחוליית התאג"ד בסדר התנועה ובמרחב הלחימה של המרדף היו חשובים ביותר. בכל מרדף היה על המפקד להנחות את הצוות הרפואי להתקדם ולמקם את התאג"ד בהתאם לפני השטח ומרחב הלחימה. במקרים בהם היה ניתן, העדיפו המפקדים חילוץ נפגעים בעזרת מסוק פינוי, היישר לבית החולים הדסה בירושלים.

היו מרדפים בהם הרימו המחבלים ידיהם, וכאשר התקרבו החיילים, השליכו רימון נוסף ואחרון. יש ועשו עצמם נפגעים ואף מתים, ופתחו באש על החיילים המופתעים. רבים היו המקרים בהם נפגעו חיילי צה"ל מאש המחבלים, כתוצאה מחוסר תשומת לב בסיום המרדף, כאשר נראה היה שהקרב כבר הסתיים. מתוך 30 המרדפים של כוחות צה"ל מראשית אפריל 1968 ועד סוף חודש מרץ 1969, 23 מרדפים התנהלו בגזרה המזרחית בגבול ירדן.

רוב המרדפים נפלו בחלקה של חטיבת הבקעה. 16 מרדפים ביצעה חטיבת הבקעה במהלך השנה, כאשר 6

מרדפים נוספים אירעו באזור הערבה.
96 מחבלים נהרגו ו- 66 מחבלים נתפסו על ידי כוחות צה"ל במרדפים בגבול ירדן, מתוכם 89 מחבלים הרוגים ו-46 שבויים בגזרתה של חטיבת הבקעה.²

במהלך המרדפים באותם שנים נפלו מבכירי המפקדים ביחידות הצנחנים: מפקד חטיבת הבקעה אל"מ אריק רגב וקצין המבצעים סרן גדי מנלה, מפקד גדוד הנח"ל המוצנח סא"ל משה סטמפל וסגנו רס"ן דורון מנור, מפקד סיירת חרוב סא"ל צבי עופר, קצין האג"ם של חטיבת הבקעה רס"ן יוסי קפלן, סרן גדי מנלה קצין המבצעים של חטיבת הבקעה, רס"ן חנן סמסון ועוד קצינים וחיילים רבים נהרגו ונפצעו.

בצבא ובציבור, נשמעה ביקורת על היפגעות מפקדים, ועלו שאלות רציניות לגבי מיקומו של המפקד, ובמיוחד הבכירים שבהם בעת המרדף.

רפול ראה בכך ערך עליון ואמר:

"חוכמת המפקד בצנחנים אינה לנהל קרבות מרחוק, קריאת הקרב של המפקד היא אמנות הפיקוד. מסורת הצנחנים הייתה ונשארה להוביל את החיילים בשדה הקרב ולא לשלחם אליו. הפיקוד בקרב איננו ניהול מתוך משרד או חפ"ק אלא מנהיגות הקוראת אחרי. אנחנו חיינו תמיד את הלוחמים להסתער בהתקלות, במארב, בפעולה יזומה, בפשיטות. מפקד חייב לעמוד בראש חייליו ברגע הקריטי ביותר בקרב, בשעת ההסתערות."³

גם הרמטכ"ל, רב-אלוף חיים בר-לב, הביע את דעתו בשאלת מיקום המפקדים במרדפים וכתב בתשובה למכתב גלוי שהתפרסם באחד העיתונים:

"מפקדי החטיבות ואף מפקדים בכירים יותר בצה"ל, לוקחים אישית חלק פעיל במבצעי יחידותיהם, לא רק במלחמות הגדולות אלא גם בפעולות הביטחון השוטף... השתתפותם זו של המפקדים הבכירים היא גורם חשוב לאין ערוך בהשגת יעילות ותכליתיות מרבית של הפעולות, בשיפור ובשכלול שיטות הפעולה ואמצעי הלחימה, ובצמצום אבידותינו בפעולות אלו. כאשר נופל מפקד בכיר תוך כדי פעולה, יש על כן להציג אבידה כבדה זו לא מול התועלת שהייתה צפויה מהשתתפותו בפעולה האחת בה נפל, אלא גם מול התועלת שהייתה צפויה מהשתתפותם של כלל המפקדים הבכירים גם בכל אותן פעולות שלגביהן אין הדבר מגיע לידעית הציבור. אני סבור, שהליכתם של מפקדינו הבכירים, יחד עם אנשיהם, אל מקומות הסכנה, היא בראש וראשונה ביטוי לתכונה אנושית ולרמה מוסרית, לא פרי של שיקול תועלתי או ציות סתמי לתורה הנלמדת בבתי הספר הצבאיים שלנו."⁴

יחד עם זאת, הוציא הרמטכ"ל ב-22 בספטמבר 1968 מסמך מפורט לאלופי הפיקודים ובו הנחיות לביצוע המרדפים.⁵ את הנחיותיו פתח הרמטכ"ל בהערה על המרדפים אשר הסתיימו במספר קורבנות רב, לעיתים משום שהכוח הפועל לא הקפיד על ההנחיות המבצעיות. בר-לב הנחה כי בכל מרדף ללא יוצא דופן, תקבל מפקדת חטיבת הבקעה 2 מסוקים להובלת גייסות. יציאה למרדף לפני הגעת המסוקים חייבה קבלת אישור הרמטכ"ל או ראש אג"מ.

לצורך קישור הוקצה מטוס קל כתחנת ממסר לרשת הקשר ודווח עד לשכת הרמטכ"ל. הנחיות הרמטכ"ל ירדו לפרטים הטקטיים והתנהגות הלוחמים בשטח, כולל מיקום התצפיות, תפיסת הרכסים השולטים, ובדיקה באש של כל האתרים החשודים, תוך התקדמות בתנועה קרבית מאובטחת לעבר מקום המחבלים. עם גילוי המחבלים יש להנחית מכת אש מרוכזת, מטווח גדול ככל הניתן, ולאחר מכת האש יש לקרוא בעזרת רמקול למחבלים להיכנע. במידה ואינם נכנעים יש להמשיך במכות אש כולל טנקים, תול"רים, מרגמות ומקלעים. לאחר מכת האש יתקדמו הלוחמים בזהירות תוך שימוש בלהבירורים, תחמושת

² אג"מ/מה"ד/מחלקת היסטוריה, דו"ח ביטחון שוטף שנת 1968-1969, ההיתקלויות בחוליות טרור וחבלה, עמ' 63-54.

³ ראה טבלת מצורפת – השוואת אבדות צה"ל לאבידות המחבלים בחתך סוגי הפעילות השונים. (עמ' 57).

⁴ ראיון אישי עם רפול, 10.3.2004.

⁵ תא"ל יצחק ארד (עורך), 1000 הימים 12 ביוני 1967 – 8 באוגוסט 1970, מטכ"ל קצין חינוך ראשי, משרד הביטחון,

תל-אביב, (ללא תאריך), עמ' 73.

⁵ ארכיון צה"ל, 67/531/1970, מסמך בחתימת הרמטכ"ל, רב-אלוף חיים בר-לב, הנחיות לביצוע מרדפים, 22.9.68..

"אשמורה"⁶ ושאר כלי הנשק בהתאם. לאור כמות הנפגעים מקרב הפיקוד הבכיר הורה הרמטכ"ל כי עם הכוח הקדמי לא ינוע אף מפקד בכיר (רס"ן ומעלה) נוסף למפקד הפלוגה.

"מפקד החטיבה יהיה קצין ספ"כ (סגל הפיקוד הכללי) היחידי אשר ייקח חלק פעיל במרדף. גם הוא לא ימצא בכוח הקדמי, כי אם לפחות מגמה אחת לאחור. קציני ספ"כ האחרים, להוציא את אלוף הפיקוד, לא יצטרפו אל כוח המרדף, עד לסיומו ללא אישורי".⁷

סיירת "חרוב" – 1968-1970

במהלך השנה מיוני 1967 ועד אוגוסט 1968 נטלה סיירת "חרוב" חלק בעשרות היתקלויות, מארבים ומרדפים. 13 מלוחמי סיירת "חרוב" נהרגו באותה עת במיקוש ובהיתקלויות עם המחבלים. 28 לוחמים נפצעו.

כל חיילי היחידה לאחר שסיימו את אימון הטירונות במסגרת חטיבה 35 עברו את אימון הלוחם ובו קורס נהיגה, ניווט ומסעות ארוכים וקשים.

אימוני השדה התמקדו באמון הלוחם בשטח פתוח מרמת הפרט, החוליה והצוות. אימון מיוחד הוקדש לנושא המרדפים וכלל גילוי עקבות, תנועה על העקבות, ביצוע חיתוכים על צירי העומק בעזרת הגשמים, דילוג הכוחות לסגירת תאי השטח החשודים ובסיום, היתקלות עם כוח המחבלים. האימונים כללו לוחמה בשטחים הרריים, בטיהור כוכים ומערות תוך תיאום בין צוותי הקרב הפועלים בתא שטח קטן. אימון אחר לו הוקדש זמן רב היה היתקלות סיור רכוב במארב מחבלים. הכוח שנע על שני כלים, תורגל בהשבת מכת אש מהירה, קפיצה מהכלים תוך השארת רתק על הכלים, תנועה ואש של הצוות הלוחם והסתערות על המחבלים. בילו מישורי שהיה מ"פ באותה תקופה, הדגיש את ערכי הלחימה אותם ביקשו המפקדים לתת ללוחמים: "באימונים דרשנו מהחיילים תפקוד מהיר ומדויק. כוח הסיור פתח באש מהכלים כאשר צוות הקרב הסתער על המחבלים תוך שאינו מרפה מהטרף. דבקות במשימה, אומץ לב ויוזמה היו ערכי הלחימה אותם ביקשנו להנחיל ללוחמים".⁸

משהתמנה אלוף רחבעם זאבי (גנדי) לאלוף פיקוד המרכז, ביקש להעביר את כל פלוגות "חרוב" לבקעת הירדן כדי להתמקד בשתי המשימות העיקריות: מארבים ומרדפים.

סא"ל עמוס נאמן סיים את תפקידו כמפקד היחידה ובחודש נובמבר 1968 קיבל סא"ל צביקה עופר את הפיקוד. ביחידה היו באותה עת 3 פלוגות מהן 2 ותיקות: הפלוגה של אלכס שטרנברג, פלוגתו של אבנר הלוי ופלוגה ג' של בילו מישורי.

עם כניסתו לתפקיד הביא סא"ל צביקה עופר את סרן יואב גלבר כמ"פ מחליף לפלוגתו של אבנר הלוי. סיפר סרן יואב גלבר:

"פגשתי את צביקה בפיקוד מרכז, וסוכם בפגישה עימו שאגייס את מחזור פברואר 69, ועד אז ארד לבקעה, אסייר בגזרה ואכיר אותה. וכך היה. ירדתי לבקעה, סיירת במוצבים, הצטרפתי לסיורים בבקעה, וכן יצאתי למארבים, שכללו גם מארבים באזור אום-צוף, שהוא המוצב הצפוני ביותר בגזרה. מפקד אותו מארב היה סגן לפלר מפלוגתו של שטרנברג. יצאנו למארב באחור. נענו לאורך הירדן, באזור שבו הירדן מרוחק מהכביש 800 מטר. הייתה שעת דמדומים. המחבלים שהיו ממזרח לגדר המערכת, ירו על צוותי המארב בשיטת 'פגע וברח'. איש לא נפגע. במארב הושמדה חוליה של 5 מחבלים. למחרת הפעולה נקראתי לצביקה עופר ונמסר לי הפיקוד על פלוגת הגיוש שהייתה בפיקודו של אבנר הלוי. העברת פיקוד מהירה ממ"פ אחד למ"פ אחר הייתה אופיינית לצביקה והיה בה כדי לסמל את השינוי העומד לחול בסיירת "חרוב" – הפיכתה לסיירת בעלת אופי התקפי".⁹

⁶ "אשמורה" – רימוני גז מדמיע שנורו ע"י רובה-פ.נ. ושימשו ללחימה ולהוצאת מחבלים שהסתתרו במערות.

⁷ שם, שם.

⁸ ראיון אישי סא"ל (מיל'), בילו מישורי, מ"פ בחרוב 1968-1970. 21.11.2008.

⁹ יעקב ארז, אילן כפיר (עורכים), צה"ל בחילו, סיירות ומיעושים, הוצאת רביבים, ספרית מעריב, תל-אביב, 1983, עמ' 81-82.

סא"ל צביקה עופר לא הספיק לפקד על היחידה אלא לזמן קצר ונפל במרדף ואדי קלט ב-20 בדצמבר 1968.

מרדף וואדי קלט

בבוקרו של יום ששי ה-20 בדצמבר 1968, התגלו עקבות כניסה של 7 מחבלים כ-3 ק"מ צפונית לגשר עבדאללה. המחבלים טשטשו את עקבות הכניסה בעזרת פרוות כבשים, בהן עטפו את נעליהם. קצין הגששים וסמג"ד 890 רס"ן יהודה בר ("י. ב."), הגיעו תוך דקות ספורות לנקודת החדירה לצורך אימות הנתונים והנעת כוחות המרדף. הסמג"ד הביא עימו 2 צוותי מרדף בפיקוד המ"פ סגן זאב דרורי. תוך כדי תנועה על עקבות המחבלים, הצטרפו 2 צוותי מרדף נוספים מגדוד 890 שהיה בתעסוקה. בשעה 0910 הגיע מפקד חטיבת הבקעה אל"מ יהודה רשף, אשר נטל את הפיקוד על המרדף. בסביבות השעה 1000 הצטרפו 2 צוותים רכובים ע"ג זחל"מים ו-3 צוותי מרדף מסיירת "חרוב" בפיקוד מפקד הסיירת – סא"ל צביקה עופר.

מג"ד 890, רס"ן דן שומרון שהיה בדרך לביתו, חזר ולקראת הצהריים הצטרף אף הוא למרדף. למעשה התנהל המרדף בפיקודו של מח"ט הבקעה כאשר כוחות המרדף נחלקים בין חיילי גדוד 890 בפיקודו של דן שומרון וחיילי "חרוב" בפיקודו של צביקה עופר. תנועת הכוח הייתה על פי התרגולות ותורת המרדף כפי שפותחה בחטיבת הבקעה: בחוד הובילה חוליית גששים כאשר משני צידיה צוותי אבטחה קרובה מפלוגתו של דרורי. בעקבות הכוח נע חפ"ק סמג"ד 890 "י.ב." (יהודה בר) וחפ"ק המח"ט. מאחור נעו הצוותים הרכובים. בשל החום הכבד ששרר באותו יום בבקעה, הוקפצו צוותי מרדף בעזרת מסוקים והונחתו על שטחים שולטים על ציר ההתקדמות הצפוי של המחבלים. לאחר מעבר כביש הבקעה, באזור חאן אל-עסכר, שוב הונחתו כוחות על מספר גבעות השולטות על ציר הכניסה לוואדי קלט. כוחות נוספים הונחתו מצפון לדרך הרומאית השלטת על הוואדי מצפון, על מנת לחסום צירי בריחה אפשריים. לאחר מספר פעמים בהם איבד צוות הגששים את עקבות המחבלים, הגיעו הגששים וצוות המאבטחים לגבעה שלטת, מעל אחד העיקולים בוואדי קלט.

השעה הייתה 1600 אחר הצהריים, לאחר שעות הליכה ארוכות בחום הכבד של בקעת הירדן. לאחר תפיסת העמדות סביב לוואדי, הוחלט על הכנסת כוח סריקה לתוך הוואדי לבדיקת עקבות על השביל. לפני ירידת הכוח הסורק לתוך הוואדי נורה צרור לתוך צמחיית הסוף שבמרכז הוואדי. עם מטח האש הראשון, זיהו החיילים תנועה בתוך הסוף וההרדופים ומטח שני של אש נורה לעבר האזור. מתוך הסוף יצאו 2 נערים יהודים עם חולצות תנועת נוער כחולות ולצידם מחבל. מחבורת הפיקוד, צעקו לנערים לעלות לכוון אמת המים שנמצאה צפונית-מזרחית להם. תוך כדי בריחת הנערים, נורתה אש לעבר הסוף, הכוכים והמערות שבצידי הוואדי, והנערים חולצו לעבר החפ"ק. תחקיר קצר של הנערים, העלה כי מספר מחבלים, תפסו מחסה במערות שבוואדי.

בסיוע מסוק המצויד במגביר קול נקראו המחבלים להסגיר את עצמם ולהיכנע. לא הייתה כל תגובה מצידם של המחבלים. תוך כדי הניסיון ליצור מגע עם המחבלים, נשלח מסוק להביא מרגמה 81 מ"מ. כמו כן קודמו, לאזור ההיתקלות, בדרך הרומאית, ג'יפ תול"ר ומרגמה 120 מ"מ על גבי זחל"ם. נותרו רק 40-50 דקות של אור יום, בטרם תרד החשיכה.

בחיפוי מטח אש של המרגמות והתול"ר, ירדו כוחות הסריקה לתוך וואדי קלט. צוותי המרדף התפצלו כאשר באגף הצפוני נע צוות המרדף של דרורי וחפ"ק המג"ד – דן שומרון, בתוך הוואדי נע צוות לוחמים מפלוגת דרורי בפיקוד הסמג"ד יהודה בר.

חוליית מסיירת "חרוב" בפיקודו של סגן יואב גלבר נעה על הגדה הדרומית של הוואדי, כאשר על שלוחה מעליה נע צוות מרדף של היחידה, בפיקוד סגן זוהר. החוליות סרקו את הוואדי והכוכים, תוך כדי תנועה ואש ובחיפוי הדדי. לאחר תנועה של כ-50 מטר בתוך הוואדי, גילה מוטי, קצין הקשר של 890, תרמילי ציוד של המחבלים. 2 מחבלים התגלו בתוך כוך ברכס הצפוני והכוח תפס עמדות מול הכוך. תוך חיפוי טיפס דרורי לעבר הכוך תפס עמדת אש וירה לעבר המחבלים. אחד המחבלים הרים ידיו ונכנע והצביע על חברו הפצוע בכוך. השניים הורדו למרכז הוואדי וסיפרו על חוליית בת 8 לוחמים המסתתרים במערה ברכס הדרומי. השעה הייתה בסביבות 1645 כאשר נלכדו שני המחבלים הראשונים. אחד מהם קרא לחבריו להיכנע, אך לצעקותיו לא היה כל מענה.

עם תפיסת המחבלים בגדה הצפונית, התחיל כוח "חרוב", בפיקוד צבי עופר לנוע ולסרוק את הכוכים והמערות בשלוחה הדרומית. את הכוח הוביל הצוות של זוהר שקיבל חיפוי והכוונה על ידי מג"ד 890 מהגדה הצפונית. כאשר הגיע כוח זוהר לפני המערה, התקדם מג"ד "חרוב" צבי עופר ונעמד ראשון לפני זוהר. הוא ירה מספר צרורות לפתח המערה, פקד על זוהר לחפות עליו וביקש לעבור לצד השני של פתח המערה.

זוהר תפס עמדת חיפוי והמג"ד דילג לעבר השני של המערה. תוך כדי תנועה, נורה צרור מתוך המערה שפגע בצביקה עופר, והוא התדרדר לערוץ שמתחת לפתח המערה. צביקה עופר נפגע משני כדורים, האחד בריאה הימנית ואחד בצוואר.

זוהר ירה מספר צרורות לפתח המערה וזרק 3 רימונים, אך המחבלים המשיכו להשיב אש מתוך המערה. מיד לאחר שנפצע, זחלו 4 לוחמים במעלה הערוץ וחילצו את מפקדם לתוך הוואדי. מצבו של עופר היה קריטי מהפגיעה בחזהו והיה הכרח לפנותו במהירות לבית חולים. למרות תנאי הראות הקשים, והמצוקים משני צידו של הוואדי הצר, נחת מסוק הפינוי, וחילץ את המג"ד מהוואדי. צביקה עופר מת מפצעיו עוד בטרם הגיעו לבית החולים.

לאחר הפינוי ביקש אלוף הפיקוד, רחבעם זאבי, שפיקד על המרדף מעל אמת המים הצפונית, לנסות ולחסל את המחבלים בטרם חשיכה, אך ללא הצלחה.

על פתח המערה הופקדו בשלב ראשון, חיילי "חרוב" מכוח זוהר. עם רדת החשיכה קופלו הכוחות מהוואדי, כאשר חפ"ק מג"ד 890 מתמקם באזור אמת המים מצפון לוואדי ומארב הוצב על פתח המערה. על פתח המערה הוצבו חוליה מגדוד 890 בפיקודו של סגן שמוליק ארד וחוליה מ"חרוב" בפיקודו של סגן זוהר.

במהלך הערב סביב 1930, נשמע רעש מפתח המערה וחיילי החוליה פתחו באש וזרקו רימוני רסס ורימון זרחן לפתח המערה. מג"ד 890, הרים פצצות תאורה לבקשת כוח המארב, אך לא נראה דבר. כוח המארב שמע כל הלילה גניחות ואנחות מתוך המערה. בשעה 2130, הוחלף כוח המארב על ידי כוח רענן בפיקודו של סג"מ דוידזון מ-890.

עם אור ראשון התרכזו צוותי המרדף של גדוד 890 משני צידי הוואדי מוכנים לחיסול החוליה במערה והמשך הסריקות. בשעה 0700 הובא לשטח אחד המחבלים שנתפס יום קודם לכן והוא קרא לחבריו, בעזרת רמקול, לצאת מהמערה ולהיכנע. בשלב זה התקדם כוח חבלנים בפיקוד דרורי, נושאים מטעני חנ"ם, במטרה לפוצץ את המערה.

במקביל לתנועת כוח דרורי ממזרח טיפסו 2 כוחות נוספים לעבר המערה משני צידיה כשהם מובילים את השבוי לעבר פתח המערה. השבוי נשלח לתוך המערה כשידיו קשורות באזיקים ויצא כשהוא מוביל אחריו מחבל פצוע שנכנע. לאחר מכן נכנס סג"מ עופר ועוד 2 חיילים לסרוק את המערה ומצאו בה 2 גופות של מחבלים, 3 רובי קלצ'ניקוב, אקדח פרבלום ורימונים. רק לאחר סריקת המערה התברר המבנה העקלקל הפנימי של המערה אשר אפשר למחבלים להסתתר אחרי הקמרונות בתוך המערה מבלי להיפגע. גם הרימונים שהושלכו, נפלו רובם בחלקה הקדמי של המערה ולא פגעו במחבלים המסתתרים. הפצוע וגופות המחבלים הורדו לתוך ערוץ הוואדי, כאשר המחבל הבריא ממשך לקרוא ברמקול לחבריו להניח את נשקם ולהיכנע.

לאחר מספר דקות, נתן אלוף הפיקוד הוראה להמשיך בסריקות ובחיפוש אחר המחבלים המסתתרים. את סריקת הכוכים במדרון התלול הדרומי, הוביל דרורי, כאשר חולית לוחמים נעה על שבילי עיזים, במרחק של 5 מטרים מלוחם ללוחם. התנועה הייתה איטית תוך חיפוי הדדי. לפתע זוהר עקבות נעלי פלדיום, על המדרון התלול כ-15 מטרים מזרחה מהמערה בה התגלו המחבלים. בחיפוי הכוח זחל דרורי ותפס עמדת תצפית לעבר הכוך וזיהה יד אוזת ברובה קלצ'ניקוב. הכוח נע מעט לאחור, ודרורי ביקש מדן שומרון שתפס עמדות בצידו השני של הוואדי להנחית מכת אש לעבר הכוך. חוליית הרתק שכללה מא"ג, מקלעון ורנ"ט פתחה באש והמחבלים נקראו להיכנע.

גם מכת האש השנייה לא הביאה לכניעת המחבלים. דרורי עצר את אש הרתק זחל מעל המערה והשחיל רימון עשן אדום מפתח נסתר בתקרת המערה. תוך שניות זינקו אל מחוץ לכוך 2 מחבלים בידים מורמות ובעקבותיהם מחבל שלישי, כולם משתעלים ונחנקים מעשן הרימון. פני המחבלים היו צבועים באבקה אדומה ועיניהם סגורות. המחבלים נכבלו ונשקם וציודם נאסף מתוך הכוך. תחקיר קצר של השבויים הביא לסיום המרדף. כל המחבלים שחדרו נהרגו או נשבו. האבידה הגדולה במרדף הייתה נפילתו של מפקד סיירת "חרוב" צביקה עופר, לוחם נועז, בעל עיטור הגבורה מקרב נוקייב בשנת 1962.

למחבלים היו 2 הרוגים ו-6 שבויים, מתוכם 2 פצועים.

מתוך תחקיר השבויים התברר כי החוליה התכוונה להגיע לאזור ירושלים במטרה לפגוע בעת אירועי הג המולד ולהתבסס לאחר מכן בשטח יהודה ושומרון להמשך פעילות, שאמורה הייתה לכלול פגיעה במבקרים בכותל המערבי, פגיעה בתיירים בבתי מלון וחבלה במכוני מים באזור ירושלים. מתחקיר המחבלים נלמד כי הקריאות ברמקול להיכנע לא השפיעו עליהם, מאחר והבינו שמקום מסתורם עדיין לא נתגלה. המחבלים החליטו להיכנע רק לאחר שהובהר להם שמקום המסתור מצוי תחת אש אפקטיבית והם מכותרים.

בסיכום המרדף הן ברמה הפיקודית והן ברמה המטכ"לית הודגשה העבודה הטובה של צוותי המרדף שלמרות הקשיים הטופוגרפיים ותנאי מזג האוויר הקשים פעלו בצורה משולבת, תוך שימוש בחיפוי הדדי משני מדרונות הוואדי.

הרמטכ"ל מתח ביקורת על נוכחות של מפקדים בכירים כה רבים בראש הכוחות. "העובדה שגם דן שומרון וגם צביקה היו במקום היא עובדה חמורה ובניגוד להוראות כולל פקודות כתובות. זו הנקודה שביקשתי מגנדי לברר, מכל מקום ברור ששני המג"דים האלה אריות ולוחמים מעולים".¹⁰ הרמטכ"ל חזר והדגיש את הפקודות האוסרות על מפקדים בכירים להצטרף ולנוע בראש הכוחות, בשל המחיר הכבד והמכה המוראלית לחברה הישראלית מחד וחגיגת הניצחון בשורות הפת"ח מאידך. "אנו ברמה הזו מתקרבים מאד לתחתית ואם בשנה או פחות משנה איבדנו 4 מפקדים בכירים של הצנחנים: אריק, סטמפלה, צביקה, דורון וגדי, גם כן קצין חצי בכיר, המשאבים שלנו הם רבים אבל אינם אין סופיים. ... המרדף הזה היה מרדף קשה ולולא העובדה שפה נהרג מג"ד אני בטוח שזו הייתה יכולה להיחשב להצלחה יוצאת מן הכלל".¹¹

היחידה תחת פיקודו של יוסף קולר

לאחר מותו של צביקה עופר מונה סא"ל יוסף קולר למפקד היחידה. "הייתה לי תפיסה צבאית מסודרת, וצברתי ניסיון כקצין אג"ם בחטיבת הבקעה. הייתה זאת אחת התקופות הקשות בשל התנאים האובייקטיביים של הבקעה. מזג אוויר לוהט – 40 מעלות בצל. אי סדר בחטיבה בקליטת כוחות התעסוקה המבצעית, במיוחד בהכשרתם לקראת התעסוקה. הכול עבד בשיטת הסמוך ואני כקצין אג"ם נאלצתי להתמודד עם הרבה בעיות: חוסר ידע וניסיון של היחידות, היעדר כל תורה כתובה בנושאי בטחון שוטף: סיור בוקר, סיור ערב, פתיחת ציר, מארבי דגן וכד'. רפול היה מח"ט הבקעה, עבד בבקעה ועשה דברים רבים שאף אחד לא עשה אחריו, אבל הוא לא השאיר כל תורה כתובה. אחריו בא אריק רגב שנהרג תוך זמן קצר ולא הספיק להנחיל תורה כתובה. המח"ט שבא אחריו רשף, היה בראשית תפקידו ומפקדת הפיקוד וחטיבת הבקעה היו עסוקים בפעילות המבצעית, בבניית המוצבים וגדר המערכת, אך לא בכתיבת התורה."¹²

קולר ששרת כקצין האג"ם של חטיבת הבקעה הרגיש כי צבר את הידע, הניסיון, הכרת השטח והאויב כדי לקחת את סיירת "חרוב" ולהוביל אותה בלחימה כנגד המחבלים בבקעת הירדן. הוא ביקש ממח"ט הבקעה יהודה רשף את הפיקוד על "חרוב" ושכנע, כי אכן הוא שיביא את השינוי הנדרש. על קולר שקיבל את היחידה כחודש לאחר נפילתו של צביקה עופר, היה לבנות את הסיירת כיחידה מלוכדת ולרכז את כל הפלוגות באזור הבקעה. מפקדת הגדוד ופלוגת המפקדה, בפיקודו של רס"ר ישראלי הוותיק, שישבו עד אז במחנה עופר הורדו למחנה גדי. 3 הפלוגות של: יואב גלבר, בילו מישורי וגיורא קידר התארגנו במחנה גדי וכך רוכז הכוח המבצעי תחת ידיו של המג"ד. בעצה אחת עם אלוף הפיקוד הוכפף הגדוד מבצעית לחטיבת הבקעה.

אל"מ משה לוי, שהיה זמן רב סמח"ט הבקעה, וקיבל את הפיקוד על חטיבת הבקעה הטיל על גדוד "חרוב" את האחריות על הגזרה הצפונית של הבקעה, בעוד הגזרה הדרומית הוחזקה על ידי גדודי התע"מ המתחלפים. קולר שילב את שני התפקידים של מפקד גזרת הבט"ש הצפונית ופיקוד על היחידה וראה בשילוב זה תרומה ליכולתה המבצעית של היחידה. מיד עם מינויו החל קולר מטפל בגיוס מפקדים ולוחמים ע"פ התקן החדש של הגדוד. היחידה שכללה עתה 4 פלוגות: פלוגת טירונים שהתאמנה בבסיס הטירונים של חטיבת הצנחנים, 3 פלוגות שמנו כ-80 לוחמים כל אחת, ופלוגת מפקדה מנתה כ-400 חיילים.¹³

¹⁰ . שם, שם. עמ' 17.

¹¹ . שם, שם. עמ' 18.

¹² ראיון עם תא"ל (מיל) יוסף קולר, מפקד סיירת "חרוב" – 1969-1970. 21.11.2007.

מעבר להגדלת תקן כוח האדם של יחידה הוחלט במטכ"ל על שיפור איכות הלוחמים ביחידה. סיירת "חרוב" החלה לגייס באופן עצמאי בבסיס קליטה ומיון, חיילים שהתנדבו לשרת ביחידה. שוב לא הייתה היחידה תלויה בהבנתם וטוב ליבם של מפקדי הצנחנים אשר שלחו תגבורות כוח אדם מידי שנה ליחידה. גיוס החיילים מראשית המסלול, שיפר את איכות הלוחם ביחידה והעמידה בשורה הראשונה של יחידות צה"ל באותה תקופה. במקביל לשיפור איכות כוח האדם המתגייס דאג קולר לרמת המפקדים בגדוד. בין המפקדים שהובאו ע"י קולר לקבע היו אסא קדמוני ואיר קליין מבית הספר לצניחה שהיו ידועים במקוריות, יוזמה ותעוזה. המג"ד קולר והמ"פ קיימו דיונים הפיקו לקחים מההיתקלויות בסיוורים ובמארבים, ניתחו ולמדו את המרדפים בעבר, בנו את תורת הלחימה כנגד המחבלים והעלו את הרמה המקצועית של היחידה.

במסגרת לימוד שיטות הפעולה של המחבלים, הוטלה על בילו מישורי המשימה לקחת מספר מחבלים שבויים, וללכת עימם על נתיבי החדירה. בילו שנעזר באנשי השב"כ תיחקר את המחבלים, כיצד תכננו לחצות את הירדן, נתיב החדירה בין שדות המוקשים, הגדרות ומארבי צה"ל ונתיב התנועה המתוכנן לגב ההר. "למדתי אז שיש הגיון רב בתכנון ובביצוע של חוליות המחבלים, וכי לא ניתן לזלזל במקצועיות שלהם – הם ידעו את המלאכה".¹⁴

המחיר הכבד ששילמו מפקדי הצנחנים במרדפים בשנת 67/68 היה בסיס לשינוי בטקטיקת המרדף, כפי שתואר קולר:

"קדימה הסתער", הייתה הסיסמה ונורמת הלחימה עליה חונכנו וחינכנו משך שנים בצנחנים. והנה יש כאן מרדף, מתאר לחימה אחר שיש לנהל אותו בשכל ובסבלנות. לסגור את האויב לאחר שאיתרת את מיקומו. לא להסתער ולעשות את המשימה עם מינימום נפגעים לכוחותינו. סגור את השטח ונהל את המרדף. התחושה שלי כקצין בצנחנים בקבע הייתה כיצד צבא שהסתער בששת הימים ממשיך להסתער גם כשלא צריך. לשנות את הדוקטרינה זה לוקח הרבה זמן. יש לשנות את החשיבה הצה"לית של הצנחנים".¹⁵

דיוני המפקדים בפיקוד מרכז, בהם היו שותפים מפקדי חטיבה 35 וסיירת חרוב, עסקו בהפקת לקחי ההיתקלויות במרדפים, תוך ניתוח נוקב של המשגים והתוצאות הקשות. התובנות והשינויים שהתבקשו לא היו רק ברמה הטקטית, כי אם בתפיסת העולם ערכי הלחימה של הצנחנים. המפקדים נדרשו לחולל שינוי בתרבות היחידה ומודל ההתנהגות שטופח משך שנים רבות בצנחנים ובא לידי ביטוי בקריאת הקרב "קדימה הסתער". מן המפקדים נדרש אורך רוח ושליטה בכוחות המרדף, כיתור וריתוק המחבלים לקרקע, תוך מיצוי כל האמצעים להכנתם או חיסולם, מבלי לסכן את הלוחמים של לצורך.

בחטיבת הבקעה נוצרה מעין תחרות סמויה בין סיירת "חרוב" ובין יחידות הצנחנים ששרתו בתעסוקה המבצעית, על השתתפות במרדפים והובלת צוותי המרדף בהיתקלויות כנגד המחבלים. מאחר ובסיס היחידה היה בבקעה ומפקדת הגדוד הייתה מעורה בכל המתרחש בחטיבת הבקעה, היו מפקדיה קרובים לצלחת. יותר מכך, הכרת השטח, ידיעת האויב ושיטות פעולתו, מהירות התגובה של צוותי הכוננות של היחידה והידע והניסיון הרב שצברו, הקנו להם מעמד של בכורה בלחימה במחבלים באותה תקופה. 14 סיורי הבוקר, באחריות סיירת "חרוב", יצאו עם זריחת החמה כשבכל חוליה גשש בדואי. הצירים נסרקו ברכב וברגל, כאשר חדר המבצעים של "חרוב" ומפקדת חטיבת הבקעה מקבלים דיווחים שוטפים. ברגע שהתגלו עקבות חדירה, הוכרזה כוננות מרדף בכל יחידות חטיבת הבקעה. לאזור החדירה הגיעו, תוך זמן קצר, מפקד "חרוב" ומג"ד הצנחנים שהיה בקו. בגזרה הצפונית הגיעו צוות הכוננות של "חרוב" עם הגששים והתחילו לנוע על עקבות המחבלים. "למרדף באזור הצפוני של הבקעה הייתה 'חרוב' מקדימה", סיפר גיורא קידר שהיה מ"פ באותה תקופה. "הייתה התמודדות גלויה בין הצנחנים ובין 'חרוב' מי מגיע

¹³ . ארכיון צה"ל, תיק 305/1316/2002, פקודת ארגון - אג"מ תוא"ר, יוני 1968.

¹⁴ . ראיון אישי סא"ל (מיל), בילו מישור.

¹⁵ . ראיון עם תא"ל (מיל) יוסף קולר, 21.11.2007.

ראשון לאזור החזירה. בדרך כלל הייתה "חרוב" מקדימה למרדף, משום שהיא ריכזה את הנתונים ולרשותה עמד צוות מרדף בכוננות מיידית".¹⁶

היחידה שכללה את תורת המרדף וקולר ביקש ממח"ט הבקעה לתת לו לנהל את המרדף ללא התערבות מיותרת של המפקדות הממונות. בכל מרדף עליו פקד קולר, היה חפ"ק מג"ד שהוביל את הכוחות, יחד עם צוות גששים בפיקודו של סרן סאלח אל-הייב.

2 צוותי לחימה היו פרוסים באגפים מלפנים ובקו האש הראשון. הצוותים יצאו מאורגנים ומצוידים ללחימה, כולל משרוקיות ודגלים לתאום בין צוותי הלחימה. אמצעי לחימה מיוחדים, כללו ררנ"ט עם כדור 30 מ"מ נפיץ לירי למערות ורימוני גז מדמיע.

לוחמי הסיירת למדו כיצד לסגור במהירות את תאי השטח, לערוך חיתוכים, להציב תצפיות ולאחר את מקום מסתור המחבלים. הפעולה בוצעה במהירות ובזהירות ע"י כלי רכב ומסוקים, כאשר המפקדים מקפידים על התקרבות רגלית מאובטחת לאזור החשוד. בשל לקחי המרדף בו נהרג מפקד חטיבת הבקעה, אריק רגב והקמב"ץ גדי מנלה, שנפגעו כשירדו ממסוק שנחת על ראש גבעה ליד עמדות המחבלים, נקבעה הנחייה מבצעית שחייבה סריקה באש מהאוויר של כל תא שטח לפני הנחת הכוחות. כוחות המרדף סגרו על עמדות המחבלים אך נמנעו להתקרב ולהסתער שלא לצורך. לאחר כיתור המחבלים היה חוקר השבויים קורא למחבלים להיכנע ובמידה ולא נענו היה הכוח פותח במכות אש מדויקות לעמדות המחבלים. טנק ותול"ר ולעיתים מרגמות 81 מ"מ קורבו לעמדות אש ועמדות המחבלים הושמדו בירי מרחוק ללא סיכון מיותר של הלוחמים.

לקראת יום העצמאות ה-21 של מדינת ישראל בשנת 1969, הגבירו המחבלים את מאמצייהם להחזיר חוליות רצח וחבלה לתוך הגדה וישראל. הגזרה הצפונית של הבקעה באחריותה של סיירת "חרוב" תוגברה בארבע פלוגות צנחנים.

במסגרת הגברת פעילותם, חזרו המחבלים לתקוף את מוצבי צה"ל באש ואף הצליחו לחדור לתוך המוצבים עצמם. המחבלים ניסו לתקוף את מוצבי צה"ל במסגרות גדולות, והגיעו להפעלתם של כ-100 מחבלים בפעולה אחת. בחודש מרץ, לקראת יום השנה לפעולת כראמה, תקפו המחבלים את מוצב לבנה בבקעת הירדן, כשהם מצרפים לפעולה כתב טלוויזיה בריטי.¹⁷ בחטיבת הבקעה התנהלו מספר רב של מרדפים, יום אחר יום. בחינת פעולת הכוחות באותם מרדפים, מצביעה באופן ברור על השיפור ביכולת המבצעית של המפקדים ויחידות הצנחנים שהופעלו.

ד"ר זאב דרורי

¹⁶ . יעקב ארז, אילן כפיר (עורכים), **צה"ל בחילו, סיירות ומיעושים**, הוצאת רביבים, ספרית מעריב, תל-אביב, 1983, עמ' 87.

¹⁷ . . דיון מטכ"ל 17 במרס 1969. דווח ראש אמ"ן האלוף אהרון יריב. עמ' 3.